

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/207/2021
Identifikačné číslo spisu:	1214218760
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1214218760.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne ELNEA, a.s., so sídlom v Bratislave, Ivánska cesta 10, IČO: 35 819 171, zastúpenej Mgr. Martinom Danišovičom, advokátom so sídlom v Bratislave, Drieňová 1/D, proti žalovanej Bratislavská vodárenská spoločnosť, a.s., so sídlom v Bratislave, Prešovská 48, IČO: 35 850 370, zastúpenej advokátsku kanceláriou ius aegis s. r. o., so sídlom v Bratislave, Nedbalova 12, o zriadenie vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 18C/212/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. júla 2020 sp. zn. 9Co/191/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 23. júla 2020 sp. zn. 9Co/191/2019 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 24. apríla 2019 č. k. 18C/212/2014-460 výkonom I. zamietol žalobu žalobkyne o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v povinnosti žalobkyne strpieť stavbu podzemného vedenia výtláčného vodovodného potrubia postaveného na základe stavebného povolenia na vodnú stavbu č. ZPS/2008/06364/CSI-II-2337 vydaného 7. novembra 2008 nachádzajúcu sa na častiach pozemkov žalobkyne registra „C“ č. XXXX/XX - ostatné plochy o výmere 515 m² a č. XXXX/XX - ostatné plochy o výmere 1 282 m², okres: Bratislava II, obec: BA - m. č. T., k. ú. T., zapísané na liste vlastníctva č. XXXX a časti pozemku registra „C“ č. XXXX/XX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 5 390 m², okres: Bratislava II, obec: BA - m. č. T., k. ú. T., zapísané na liste vlastníctva č. XXXX v rozsahu podľa geometrického plánu č. 1774/2011 z 12. septembra 2011, vyhotoveného GEOVIA, s.r.o., za náhradu vo výške 44.300,- eur. Žalovanej priznal voči žalobkyni právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o výške náhrady trov konania súd rozhodne samostatným uznesením (výroky II. a III.). Svoje rozhodnutie založil na právnom posúdení podľa ustanovení § 119 ods. 2, § 135c ods. 1, ods. 2, ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 19 ods. 1, ods. 5 a § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach (ďalej len „zákon č. 442/2002 Z. z.“) a konštatoval nedôvodnosť žaloby. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania okresný súd

svoje závery chronologicky zhrnul tak, že žalobkyňa sa v konaní domáhala usporiadania pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom neoprávnenej stavby v súlade s § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka s tým, že pod stavbou na cudzom pozemku je treba rozumieť stavbu, ktorá bola postavená na pozemku, ktorého vlastníkom nie je stavebník. Ozrejmil, že pod cudzím pozemkom v zmysle § 135c Občianskeho zákonníka je treba rozumieť každý pozemok, ku ktorému nemá zhotoviteľ stavby vlastnícke alebo iné právo umožňujúce mu stavbu na pozemku realizovať. Žalobkyňa za neoprávnenú stavbu označila podzemné vedenie výtlačného vodovodného potrubia postavené na základe stavebného povolenia na vodnú stavbu č. ZPS/2008/06364/CSI-II-2337 vydaného 7. novembra 2008 Okresným úradom životného prostredia v Bratislave, pričom rozsah vecného bremena vymedzil odkazom na geometrický plán z ktorého vyplýva, že vecné bremeno má byť v rozsahu práva uloženia inžinierskych sietí s ochranným pásmom v šírke 6 metrov. Súd prvej inštancie pripomenul, že súd môže v zmysle § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe a zaujal názor, že ochranné pásmo verejného vodovodu nie je stavbou, ani nie je vymedzením plochy, ktorá je nevyhnutná na výkon vlastníckeho práva k stavbe verejného vodovodu. Zdôraznil, že ochranné pásmo verejného vodovodu slúži k bezprostrednej ochrane verejného vodovodu pred poškodením a na zabezpečenie prevádzkyschopnosti, a to tým, že je zakázané v ochrannom pásme vykonávať určité činnosti (§ 19 ods. 5 zákona č. 442/2002 Z. z.). Mal za to, že vymedzenie rozsahu vecného bremena podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka rozsahom ochranného pásma verejného vodovodu, ktoré je stanovené zákonom č. 442/2002 Z. z. nie je správne, a podotkol, že nakoľko je súd v tomto smere viazaný petitom žaloby (žalobkyňa vymedzila rozsah vecného bremena odkazom na geometrický plán č. 1774/2011 z 12. septembra 2011 vyhotoveného GEOVIA, s.r.o.), tak tento geometrický plán by sa v prípade, že by súd žalobe vyhovel, stal súčasťou rozsudku, a bol by podkladom pre zápis vecného bremena do katastra nehnuteľností. V tejto súvislosti uviedol, že ak by aj dospel k záveru, že rozsah vecného bremena má byť menší resp. iný, ako je uvedený v geometrickom pláne, nemôže robiť zásahy do geometrického plánu, žiadnym spôsobom ho meniť alebo upravovať, a preto musel žalobu v celom rozsahu zamietnuť. Súd prvej inštancie ďalej skonštatoval, že náhradu za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti z dôvodu určenia pásma ochrany verejného vodovodu pre vlastníka pozemku upravuje ustanovenie § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. Žalobkyňa sa však v konaní nedomáhala náhrady v zmysle cit. zákonného ustanovenia, ale výslovne iba usporiadania pomerov podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka zriadením vecného bremena v rozsahu ochranného pásma za náhradu. Okresný súd napriek tomu akcentoval, že pokiaľ by aj bola predmetnom konania náhrada za nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti z dôvodu určenia pásma ochrany verejného vodovodu podľa ustanovenia § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z., tento nárok bol v čase podania žaloby už prekludovaný, keďže nútené obmedzenie užívania nehnuteľnosti žalobkyne vzniklo najneskôr na konci roka 2012 a žaloba bola podaná na súd až 1. augusta 2014, teda zjavne po uplynutí zákonnej lehoty (tento nárok ale nebol ani predmetom konania). O nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 23. júla 2020 sp. zn. 9Co/191/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP potvrdil a rozhodol, že žalovaná má voči žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd si osvojil záver okresného súdu o nedôvodnosti žaloby a v plnom rozsahu odkázal na jeho odôvodnenie. K odvolacím námietkam žalobkyne uviedol, že jej tvrdenia o tom, že v prípade vodovodného potrubia ide o neoprávnenú stavbu v zmysle § 135c Občianskeho zákonníka neobstoja. Vychádzal z toho, že stavba vodovodného potrubia bola realizovaná Krajským vodohospodárskym rozvojovým a investičným strediskom v Bratislave v rokoch 1966 až 1968 ako súčasť stavby „Bratislava II. vodný zdroj, Podun. Biskupice - CS Trnávka, vodojem Koziarka, privádzacie a výtlačné potrubie Js 1400 - Js 1200, zásobovacie potrubie Js 800“ (Zásobné potrubie DN800 Koziarka - Prievoz). Z uvedeného poznatku vyvodil, že stavba bola (teda) v rokoch 1966 až 1968 postavená v súlade v tomto období platnými ustanoveniami zákona č. 11/1955 Zb. o vodnom hospodárstve. Konštatoval, že v zmysle zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon), ktorým bol zrušený zákon č. 11/1955 Zb. o vodnom hospodárstve a to ustanovenia § 37a ods. 1, ods. 3, povinnosti vlastníka vodohospodárskej stavby sú vecnými bremenami. Odvolací súd mal ďalej s poukazom na

prechodné ustanovenia (§ 42 ods. 3) v súčasnosti platného zákona č. 442/2002 Z. z. za to, že oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam, ako aj obmedzenia ich užívania, ktoré vznikli pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú nedotknuté, v dôsledku čoho námietky žalobkyne o retroaktívnom vzniku vecného bremena vyhodnotil ako neopodstatnené a dodal, že keďže ide o zákonné vecné bremeno, je toto vecné bremeno vlastník povinný rešpektovať v nevyhnutnej miere a v rozsahu. Zastával názor, že povinnosť rešpektovať takto vzniknuté zákonné vecné bremeno zostáva zachované aj po vydaní Rozhodnutia Obvodného úradu životného prostredia v Bratislave, Odbor štátnej vodnej správy č. ZPS/2008/06364/CSI-II-2337 zo 7. novembra 2008 (č. l. 33), ktoré je rozhodnutím o rekonštrukcii verejného vodovodu, čím úvaha žalobkyne o vzniku novej stavby nemá právny základ. Vzhľadom na uvedené odvolací súd uzavrel, že žalovaná má v zmysle § 139 ods. 1 písm. b/ zákona č. 50/1976 Zb. (stavebný zákon) iné právo k stavbe vyplývajúce z vecného bremena spojeného s pozemkom, ktoré ju oprávňovalo zriadiť na ňom požadovanú stavbu a následne aj jej rekonštrukciu. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) a to v dôsledku toho, že krajský súd posúdil vec podľa právnych predpisov, ktoré neboli v konaní pred súdom prvého stupňa použité. Po rekapitulácii priebehu konania pripomenula svoje tvrdenia, ktoré prezentovala aj v podanom odvolaní, že súd prvej inštancie sa vôbec otázkou posúdenia oprávnenosti resp. neoprávnenosti stavby, ktorá je predbežnou otázkou vo veci zriadenia vecného bremena za náhradu podľa 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka vôbec nezaoberal. Žalovaná odvolávajúc sa na ustanovenia zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) tvrdila, že v súvislosti s predmetnou vodnou stavbou vzniklo zákonné vecné bremeno, ktoré bola žalobkyňa podľa tvrdení žalovanej povinná rešpektovať. Žalobkyňa toto v konaní popierala a z uvedeného dôvodu pre zdôvodnenie dovolania považovala za podstatnú skutočnosť, že súd prvej inštancie sa žiadnym zákonným vecným bremenom nezaoberal, súd prvej inštancie neskúmal existenciu zákonného vecného bremena podľa žiadneho právneho predpisu. Poukázala na dôvody zamietnutia žaloby súdom prvej inštancie a síce, že ochranné pásmo verejného vodovodu nie je stavbou a nie je ani vymedzením plochy, ktorá je nevyhnutná na výkon vlastníckeho práva k stavbe verejného vodovodu, a preto podľa neho vymedzenie rozsahu vecného bremena rozsahom ochranného pásma verejného vodovodu nie je správne. V protiklade s tým odvolací súd v napadnutom rozsudku (ods. 7.1.) nesúhlasil s tvrdeniami žalobkyne, že v prípade vodovodného potrubia v zmysle ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka sa jedná o neoprávnenú stavbu a vec právne posúdil podľa ustanovení právnych predpisov, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci neboli súdom prvej inštancie použité. Konkrétne namietala, že odvolací súd vec právne posúdil podľa zákona č. 11/1955 Zb. o vodnom hospodárstve, zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon), kde aplikoval § 37a ods. 1 a 3 a ustanovenie § 42 ods. 3 zákona č. 442/2002 Z. z. Odvolací súd na základe aplikácie vyššie označených zákonných ustanovení dospel k záveru, že žalovaná sa stala v súvislosti s vodnou stavbou vybudovanou v rokoch 1966 až 1968 oprávnenou zo zákonného vecného bremena, pričom žalobkyňa ako vlastníčka pozemkov na ktorých je vodná stavba postavená, je povinná aj v súčasnej dobe predmetné vecné bremeno rešpektovať. Krajskému súdu vyčítala, že ani jedno z predmetných zákonných ustanovení nebolo zo strany súdu prvej inštancie na vec aplikované a namietala, že použitie iného právneho predpisu bez možnosti strán vyjadriť sa k nemu podľa § 382 CSP zakladá tzv. prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu. Zhrňujúco uviedla, že odvolací súd vykonal posúdenie neoprávnenosti resp. oprávnenosti stavby, pričom na toto posúdenie aplikoval právne predpisy, ktoré v rozhodovaní pred súdom prvej inštancie použité neboli a to bez toho, aby dal stranám možnosť vyjadriť sa k použitiu takýchto predpisov podľa ustanovenia § 382 CSP. Vyjadrila nespokojnosť s takým postupom odvolacieho súdu, ktorý sa k žiadnej argumentácii žalobkyne uvedenej v odvolaní už nevyjadril. Zo spôsobu, ktorým odvolací súd porušil povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 382 CSP rezultoval ďalší nezákonný postup odvolacieho súdu (porušenie § 387 ods. 3 CSP), keď sa tento nevysporiadal so žiadnymi tvrdeniami žalobkyne uvedenými v odvolaní. Z týchto dôvodov žalobkyňa navrhla napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnila so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu.

Mala za to, že súdy nižšej inštalácie svoje právne úvahy orientovali na otázku naplnenia predpokladov na zriadenie vecného bremena a dospeli k rovnakým právnym záverom, že nie sú splnené podmienky na zriadenie vecného bremena. Nakoľko otázka posúdenia prípadného vzniku vecného bremena nebola meritórnou otázkou, nemohlo dôjsť ani k porušeniu práva na súdny proces. Navrhla podané dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f/ CSP), ale aj dôvodné (§ 431 ods. 1 CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolačný súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolačím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolaťel'a vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolačný dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolačný súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietala nesprávny procesný postup krajského súdu, ktorý porušil ustanovenie § 382 CSP tým, že vec právne posúdil podľa zákona č. 11/1955 Zb. o vodnom hospodárstve, zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) a aplikoval ustanovenia § 37a ods. 1 a ods. 3 a § 42 ods. 3 zákona č. 442/2002 Z. z. Zo spôsobu, ktorým odvolací súd porušil povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 382 CSP, vyplývalo podľa žalobkyne aj porušenie ustanovenia § 387 ods. 3 CSP, keď odvolací súd nereagoval na jej odvolaciu argumentáciu t. j. nevysporiadal sa s tvrdeniami žalobkyne uvedenými v odvolaní.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre

rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Ústava v čl. 46 ods. 1 zaručuje každému možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a neustrannom súde (prípadne u iného orgánu). Podmienkou však je, že sa tak musí stať „stanoveným postupom“. Stanoveným postupom teda sú (v ich samotnom základe) i pravidlá vymedzujúce možnú zmenu právneho posúdenia veci odvolacím súdom, oproti posúdeniu súdom prvej inštancie.

14. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

15. Dovolací súd v tejto súvislosti osobitne zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania (porov. sp. zn. 4Cdo/125/2019). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

16. V posudzovanej veci súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobkyne na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v povinnosti žalobkyne strpieť stavbu podzemného vedenia výtlačného vodovodného potrubia, postaveného na základe stavebného povolenia na vodnú stavbu nachádzajúcu sa na častiach pozemkov žalobkyne v rozsahu podľa geometrického plánu za náhradu vo výške 44 300 eur. Zamietajúce rozhodnutie založil na právnom posúdení podľa ustanovení § 119 ods. 2, § 135c ods. 1, ods. 2, ods. 3 Občianskeho zákonníka, § 19 ods. 1, ods. 5 a § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. Vychádzal z nemožnosti zriadiť vecné bremeno na neoprávnenú stavbu podľa § 135c ods. 1, ods. 3 Občianskeho zákonníka, ak predmetom má byť okrem iného aj ochranné pásmo, ktoré nie je vôbec stavbou. Vzhľadom na to, že nejde o stavbu, súd prvej inštancie už ďalej neskúmal, či ide o neoprávnenú stavbu, nakoľko nebola splnená základná podmienka pre zriadenie vecného bremena za náhradu podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka.

17. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP potvrdil, vyplýva celý rad všeobecných konštatovaní, že „súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, zodpovedajúcim spôsobom opísal priebeh konania a stanoviská strán sporu k prejednávanej veci, citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijatý záver o nedôvodnosti žaloby v odseku 17 a 18 napadnutého rozsudku zrozumiteľne vysvetlil. Odôvodnenie odvolaním napadnutého rozsudku dalo odpoveď na skutkovo a právne relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, keď v dostatočnom rozsahu súd prvej inštancie zodpovedal, prečo nebolo žalobe vyhovené. Súdom prvej inštancie teda svoje rozhodnutie patričným spôsobom odôvodnil (§ 220 ods. 2, ods. 3 CSP) na ktoré odôvodnenie poukazuje aj odvolací súd a s ktorým sa s

poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 CSP stotožňuje.“

17.1. V ďalšej časti odôvodnenia (ods. 7) odvolací súd považoval za potrebné k odvolacím námietkam žalobkyne uviesť skutočnosti, ktoré napokon viedli k jeho záverom o tom, že „stavba vodovodného potrubia bola realizovaná Krajským vodohospodárskym rozvojovým a investičným strediskom v Bratislave v rokoch 1966 až 1968 ako súčasť stavby „Bratislava II. vodný zdroj, Podun. Biskupice - CS Trnávka, vodojem Koziarka, privádzacie a výtlačné potrubie Js 1400 - Js 1200, zásobovacie potrubie Js 800“ (Zásobné potrubie DN800 Koziarka - Prievoz). Stavba teda bola v rokoch 1966 až 1968 postavená v súlade v tomto období platnými ustanoveniami zákona č. 11/1955 Zb. o vodnom hospodárstve.(...) Keďže ide o zákonné vecné bremeno je toto vecné bremeno vlastník povinný rešpektovať v nevyhnutnej miere a v rozsahu. Povinnosť rešpektovať takto vzniknuté zákonné vecné bremeno zostáva zachované aj po vydaní Rozhodnutia Obvodného úradu životného prostredia v Bratislave, Odbor štátnej vodnej správy č. ZPS/2008/06364/CSI-II-2337 zo dňa 07.11.2008 (č. l. 33), ktoré je rozhodnutím o rekonštrukcii verejného vodovodu, čo expressis verbis vyplýva z jeho obsahu, čím úvaha žalobcu o vzniku novej stavby nemá právny základ.“

17.2. Krajský súd napokon svoj hodnotiaci úsudok na posúdenie veci uzavrel tým, že „vzhľadom na uvedené skutočnosti mal a má žalovaný v zmysle § 139 ods. 1 písm. b/ zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) iné právo k stavbe vyplývajúce z vecného bremena spojeného s pozemkom, ktoré ho oprávňovalo zriadiť na ňom požadovanú stavbu a následne aj jej rekonštrukciu. Existencia tohto práva vylučuje, keďže sa nejedná o neoprávnenú stavbu, možnosť domáhať sa zriadenia vecného bremena (a to povinnosť žalobkyne strpieť stavbu vodovodného potrubia za náhradu v prospech žalovanej) v zmysle ustanovenie § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, tak ako správne tento nárok posúdil súd prvej inštancie.“ Krajský súd sa už potom bližšie nezoberal ďalšími námietkami žalobkyne uvedenými v odvolaní, keď tieto z jeho pohľadu neboli spôsobilé privodiť iné právne hodnotenie stavu veci (ods. 8).

18. V kontexte vyššie uvedeného možno podľa názoru dovolacieho súdu bez akýchkoľvek pochybností konštatovať, že aj napriek výslovnému príkazu v ustanovení § 387 ods. 3 CSP vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní, sa odvolací súd (napriek formálne sofistikovanému právnomu textu) vôbec nevysporiadal v odôvodnení svojho rozsudku s kľúčovými tvrdeniami žalobkyne v odvolaní a to ani v najvšeobecnejšej rovine. Uvedené platí predovšetkým u tých námietok žalobkyne, ktoré z pohľadu rešpektovania jej práva na spravodlivý proces možno označiť za hlavné a ktoré si vyžadovali špecifickú odpoveď. Išlo o argumentáciu, v rámci ktorej žalobkyňa v odvolaní oponovala tým, že „v zmysle ustanovenia § 3 ods. 7 zákona č. 442/2002 Z. z. verejné vodovody a verejné kanalizácie sú vodnými stavbami podľa osobitného predpisu. Týmto osobitným predpisom je zákon č. 364/2004 Z. z. (vodný zákon), ktorý v ustanovení § 52 ods. 1 uvádza, že vodnými stavbami sú stavby, ich súčasťou alebo ich časti, ktoré umožňujú osobitné užívanie vôd alebo iné nakladanie s vodami. Súčasťou vodnej stavby sa rozumie ďalší objekt, ktorý súvisí s prevádzkovým, výrobným alebo technologickým zariadením pri prevádzke vodnej stavby vrátane obslužných komunikácií a inžinierskych sietí, ktoré slúžia k jej činnosti.“ Odôvodnenie rozsudku dovolacieho súdu k posúdeniu súdu prvej inštancie o nesplnení podmienky podľa § 135c Občianskeho zákonníka, že ide vôbec o stavbu, úplne ignoruje skutočnosti uvádzané žalobkyňou v odvolaní, že „ako uvádza aj súd prvej inštancie v rozsudku, pásmo ochrany verejného vodovodu slúži práve k činnosti vodovodu, a to tým, že zabezpečuje jeho ochranu a tiež jeho prevádzkyschopnosť. Preto je nevyhnutnou súčasťou stavby verejného vodovodu a nemôže existovať samostatne. (O tom, že stavba vodovodného potrubia zapusteného do zeme je stavbou, rozhodli už súdy vyšších inštancií).“ To isté platí, aj pokiaľ ide o zhodnotenie charakteru ochranného pásma vodovodu (podľa argumentov žalobkyne ochranné pásmo vodovodu je práve tá časť pozemku, na ktorej je obmedzené vlastnícke právo jeho vlastníka, keďže vodný zákon v § 19 ods. 5 zakazuje v tomto pásme vykonávať tam určené činnosti), kedy odvolací súd tieto prevzal od súdu prvej inštancie bez toho, aby sa vysporiadal s tvrdeniami žalobkyne v odvolaní. Žalobkyňa v odvolaní zastávala názor, že obmedzenie vlastníckeho práva vlastníka užívať nehnuteľnosť sa (teda) týka práve a presne časti pozemku vymedzenej ochranným pásmom vodovodu - v tomto prípade 6 m širokého pásu pozemku. Odvolací súd však žiadnu z týchto namietaných skutočností pri svojom meritórnom odvolacom prieskume vymedzenom odvolacím dôvodom podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP (rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci) nevzal do úvahy. Takýto postup

z jeho strany je preto nutné označiť ako postup odporujúci princípu materiálneho právneho štátu.

19. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu vysporiadať sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní žalobkyne (§ 387 ods. 3 CSP). Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť priaznivejšie rozhodnutie pre odvolateľa. Pretože odvolací súd v prejednávanej veci nezaujal k otázkam urobeným súčasťou odvolania žalobkyne žiadne konkrétne stanovisko (jeho odpovede k odvolacím námietkam v ods. 7 odôvodnenia napadnutého rozsudku sú vo vzťahu k povinnosti odvolacieho súdu podľa § 387 ods. 3 veta druhá CSP neadresné), dovolaciemu súdu nezostalo prijať iný záver než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f/ CSP a dovolanie žalobkyne je z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími námietkami žalobkyne, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné, resp. aj pre prípad ich naozajstnej nepodstatnosti chýba argumentácia spôsobilá presvedčiť, prečo je to tak, je tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

20. Dovolací súd ďalej v nadväznosti na žalobkyňou predstreté námietky o nesprávnom procesnom postupe krajského súdu, porušujúceho ustanovenie § 382 CSP tým, že vec právne posúdil podľa iných (ďalších) ustanovení zákona (zákon č. 11/1955 Zb. o vodnom hospodárstve, zákon č. 138/1973 Zb. o vodách a aplikoval ustanovenia § 37a ods. 1 a ods. 3 a § 42 ods. 3 zákona č. 442/2002 Z. z.) ako súd prvej inštancie (§ 119 ods. 2, § 135c ods. 1, ods. 2, ods. 3 Občianskeho zákonníka, § 19 ods. 1, ods. 5 a § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z.) pripomína, že súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada, v zmysle ktorej vydaniu každého meritorneho rozhodnutia súdu musí predchádzať zákonné konanie (fair proces), t. j. taký postup súdu, v ktorom je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Civilný sporový poriadok strane procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcim. Ide o procesné práva, ktoré môže strana uplatniť nielen v konaní na súde prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní. Realizácia týchto práv v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd svoje rozhodnutie založí na právnych záveroch vychádzajúcich zo skutočností, s ktorými sa prvoinstančný súd vo svojom rozhodnutí osobitne nezaoberal a ku ktorým sa neúspešný žalovaný nevyjadroval, pretože k tomu nemal dôvod.

21. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (por. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/1/2018). Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 OSP (teraz § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ OSP (teraz § 420 písm. f/ CSP). Súčasne podľa recentnej judikatúry platí, že nejde o postup odvolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 382 CSP, ak bez výzvy stranám sporu použije vo svojom rozhodnutí iné ustanovenie právneho predpisu, ako súd prvej inštancie, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu (R 48/2020).

22. V prípade, že odvolací súd použil ďalšie zákonné ustanovenia právneho predpisu oproti súdu prvej inštancie, ktoré pre meritorne posúdenie veci v spojení s použitou „základnou“ normou považoval za relevantné (kľúčové), ale ich aplikácie sa protistrana v žiadnom štádiu sporu nedomáhala a nemala procesnú možnosť sa k ich použitiu vyjadriť, je nevyhnutné, aby poučil strany odvolacieho konania, že

zistený skutkový stav môže byť právne posúdený okrem použitej právnej normy, aj použitím ďalších právnych noriem, než o ktorých konal a rozhodoval súd prvej inštancie a ktoré tento priamo neaplikoval. Uvedené platí obzvlášť v situácii a za stavu, keď

(i) súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobkyne na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v povinnosti žalobkyne strpieť stavbu podzemného vedenia výtlačného vodovodného potrubia na právnom posúdení podľa ustanovení § 119 ods. 2, § 135c ods. 1, ods. 2, ods. 3 Občianskeho zákonníka, § 19 ods. 1, ods. 5 a § 20 ods. 4 zákona č. 442/2002 Z. z. so záverom, že sa nejedná o stavbu, z ktorého dôvodu už ďalej neskúmal, či ide o neoprávnenú stavbu (nakoľko nebola splnená základná podmienka pre zriadenie vecného bremena za náhradu podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka) a

(ii) odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia spôsobom, že sa obmedzil iba na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 1, ods. 2), ale pritom sa vôbec nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami žalobkyne v odvolaní, ktoré si vyžadovali špecifickú odpoveď (pozri ods. 18. a ods. 19.),

(iii) existujúce odpovede krajského súdu k odvolacím námietkam žalobkyne (viď. ods. 7. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) sú nielenže neadresné, ale vytvárajú základ pre nové právne posúdenie veci, keď na rozdiel od okresného súdu sa zaoberajú už samotnou otázkou oprávnenosti stavby v tom zmysle, že žalovaná mala a má v zmysle § 139 ods. 1 písm. b/ zákona č. 50/1976 Zb. (stavebný zákon) iné právo k stavbe vyplývajúce z vecného bremena spojeného s pozemkom, ktoré ju oprávňovalo zriadiť na ňom požadovanú stavbu a následne aj jej rekonštrukciu. Existencia tohto práva podľa odvolacieho súdu vylučuje možnosť domáhať sa zriadenia vecného bremena (povinnosť žalobkyne strpieť stavbu vodovodného potrubia za náhradu v prospech žalovanej) v zmysle ustanovenie § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka.

23. Krajský súd tak na rozdiel od okresného súdu pripustil v podstatne záver, že ochranné pásmo je stavbou alebo vymedzením plochy, ktorá je nevyhnutná na výkon vlastníckeho práva k stavbe, vecné bremeno vzniklo na základe § 37a zákona č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) a preto v prípade rekonštruovania stavby dokončenej v roku 2012 nešlo o neoprávnenú stavbu.

23.1. Je dôležité uvedomiť si, že zhora uvedený spôsob právnej argumentácie odvolacieho súdu nie je iba púhym rozšírením dôvodov zamietnutia žaloby, ale vytvára sa ním právny základ pre posúdenie veci z úplne nových (iných) dôvodov, čím dochádza k prekvapivému rozhodnutiu. Dovolací súd na tomto mieste pripomína, že jednou zo základných požiadaviek racionálnej právnej argumentácie je, že argumentácia v odôvodnení rozhodnutia súdu musí byť vnútorne nerozporná - a teda logicky konzistentná (napr. AARNIO, A.: *The Rational as Reasonable. A Treatise on Legal Justification*. Dordrecht : D. Reidel Publishing Company, 1987, s. 196). Ide o to, aby sa v odôvodnení rozhodnutia súčasne nenachádzalo určité tvrdenie a zároveň aj jeho negácia, ako je tomu v posudzovanej veci.

23.2. Odôvodnenie rozhodnutia možno považovať za vnútorne rozporné, ak sa v rozhodnutí nachádzajú argumenty podporujúce určitý záver a súčasne protiargumenty proti tomuto záveru. Ak argumentácia súdu nespĺňa požiadavku vnútornej nerozpornosti, nespĺňa ani požiadavku, aby argumenty súdu uvedené v rozhodnutí podporovali záver úvah súdu. Aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach konštantne zdôrazňuje, že „všeobecný súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver.“ (napr. I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

23.3. Sumarizujúc vyššie uvedené, potom aj závery uvádzané v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/165/2010 (na ktoré poukázala žalovaná): „Pokiaľ sa odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi prvostupňového rozhodnutia a nad ich rámec uviedol ešte aj ďalšie, z pohľadu prvostupňového konania nové dôvody, jeho rozhodnutie nie je rozhodnutím prekvapivým“, platia iba za predpokladu, že bude zachovaná predikcia o zákaze vnútornej rozpornosti argumentácie v odôvodnení súdneho rozhodnutia.

23.4. Sformulované aj inak, možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej, ako aj právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvého stupňa, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že ďalšie závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvého stupňa.

Inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené nielen čl. 46 ods. 1 ústavy, ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/204/2011).

24. So zreteľom na priebeh a výsledky konania na súde prvej inštancie, ako i obsah odvolania žalobkyne bolo legitímne očakávanie žalobkyne, že v odvolacom konaní budú prerokovávané len otázky, ktoré viedli k nevyhoveniu žaloby súdom prvej inštancie po jeho vecnej stránke. Odvolací súd však svoj ďalší právny záver (nekoherentný s názorom, s ktorým sa predtým v plnom rozsahu stotožnil) vyvodil zo skutočností, ktoré súd prvej inštancie výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v neprospech žalobkyne.

25. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 420 písm. f/ CSP (viď aj ods. 19.), ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu uznesením zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Náprava zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP), nakoľko to bol výlučne odvolací súd, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti.

26. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.